

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORIUM

OKRĘGU SZKOLNEGO WOŁYŃSKIEGO

Nr. 5 (149)

Równe, dnia 17 maja 1938 r.

ROK XV.

TREŚĆ:

CZEŚĆ URZĘDOWA:

Poz. 32	W sprawie przekazania niektórych spraw kompetencji Kuratorów Okręgów Szkolnych	str. 86	„ 39	W sprawie wyposażenia i urządzania sal gimnastycznych i boisk szkolnych	„ 92
„ 33	O zmianie rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 28 lutego 1933 r. w sprawie wykonania postanowień art. 3, 25 i 51 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli	„ 86	„ 40	W sprawie IV międzyszkolnych okręgowych zawodów sportowych pod nazwą „Igrzyska młodzieży szkół wołyńskich”	„ 93
„ 34	O uprawnieniach do załatwiania spraw osobowych urzędników i funkcjonariuszów niższych, zatrudnionych w administracji szkolnej	„ 87	„ 41	W sprawie ochrony przyrody	„ 94
„ 35	W sprawie udzielania urlopów nauczycielom	„ 88	„ 42	Komunikaty:	
„ 36	W sprawie zbiorów instytucji krajowych, na cele krajowe, w organizacjach polskich zagranicą	„ 89		1. Komisje Egzaminacyjne na stanowiska II i III kategorii	„ 94
„ 37	W sprawie zaliczek na uposażenie dla pracowników kontraktowych	„ 89		2. W. K. N. w Warszawie	„ 94
„ 38	W sprawie harcerskich kursów nauczycielskich w czasie ferii letnich 1938 r.	„ 90		3. W sprawie wakacyjnych kursów w. f. dla nauczycieli szk. powszechnych	„ 95
				4. Kurs przeszkolenia higienicznego dla nauczycielstwa szk. pow.	„ 95
				5. Wycieczki do Gdyni i na Hel	„ 96
				6. Kursy żeglarskie dla członków szkolnych kół L. M. i K.	„ 96
				7. Czasopismo „Jantar”	„ 97
			„ 43	Kunkurs na stanowisko kierownika publ. szk. powsz.	„ 97

CZEŚĆ NIEURZĘDOWA:

Dr Aleksander Jaworzak: Sprawa lektury do egzaminu praktycznego na nauczyciela szkół powszechnych	„ 98	Wł. Jakubowski: Zajęcia ciche na lekcjach historii w szkole powszechnej	„ 102
		Nabytki Państw. Centr. Bibliot. Pedag.	„ 103

CZĘŚĆ URZĘDOWA

32

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 10 marca 1938 r. (Nr BP-4846/38)

w sprawie przekazania niektórych spraw kompetencji Kuratorów Okręgów Szkolnych.

(Przedruk z Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 3, poz. 59 z dnia 25 marca 1938 r.).

Na podstawie art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 4 czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnym w brzmieniu ustalonym art. 53 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 grudnia 1934 r. o unormowaniu właściwości władz i trybu postępowania w niektórych działach administracji państwowej (Dz. U. R. P. Nr 110, poz. 976), zarządzam, co następuje:

§ 1. Przekazuje się Kuratorowi Okręgu Szkolnego (Kuratorowi Liceum Krzemienieckiego) kompetencje Ministra, przewidziane:

1) w art. 51 ust. 3 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. z r. 1932, Nr 104, poz. 873), zmienionej rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 660), — do przenoszenia nauczycieli podległych im szkół do innej szkoły, w obrębie powierzonego im okręgu szkolnego, o ile tego wymaga dobro szkoły;

2) w art. 4 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół powszechnych (Dz. U. R. P. Nr 28, poz. 258), — do wyjątkowego zezwalania na zatrudnienie osób nie posiadających kwalifikacji zawodowych do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych, jednakże nie dłużej niż do końca 3 roku szkolnego od daty zatrudnienia danej osoby;

3) w § 11 rozporządzenia Kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 3 lipca 1926 r. w sprawie praktyki przedegzaminowej kandydatów na nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących i seminariów nauczycielskich (Dz. Urz. Min.

W. R. i O. P. Nr 11, poz. 128), — do zezwalania na odbywanie dalszego ciągu praktyki, rozpoczętej na terenie innego okręgu szkolnego.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1938 r.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego

W. Świętosławski.

33

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 10 marca 1938 r. (Nr BP-4845/38)

o zmianie rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 28 lutego 1933 r. w sprawie wykonania postanowień art. art. 3, 25 i 51 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli.

(Przedruk z Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 3, poz. 60 z dnia 25 marca 1938 r.).

Na podstawie art. 51 i 98 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu obwieszczenia z dnia 9 listopada 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 104, poz. 873), zmienionej rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 660), zarządzam następujące zmiany rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 28 lutego 1933 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. z r. 1933, Nr 5, poz. 95), zmienionego rozporządzeniem z dnia 11 lipca 1934 r. Nr BP-6226/34 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 6-7, poz. 91).

§ 1. § 4 otrzymuje brzmienie następujące:

„Upoważnia się:

1) Kuratorów Okręgów Szkolnych (Wojewodę Śląskiego, Kuratora Liceum Krzemienieckiego) — do przenoszenia w obrębie powierzonego im okręgu kierowników (nauczycieli kierujących) i stałych nauczycieli publicznych szkół powszechnych, nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących oraz nauczycieli szkół za-

wodowych z następujących względów organizacyjnych:

- a) zmiany stopnia organizacyjnego szkoły,
 - b) innych zmian w organizacji szkoły, które mają bezpośredni wpływ na zmniejszenie się liczby stanowisk nauczycielskich w danej szkole,
 - c) doboru grona nauczycielskiego z odpowiednimi kwalifikacjami dodatkowymi i specjalnymi do nauczania w wyższych klasach szkół powszechnych,
 - d) zmiany języka nauczania;
- 2) Inspektorów Szkolnych — do przenoszenia tymczasowych nauczycieli szkół bezpośrednio im podległych w obrębie powierzonego im obwodu szkolnego z wyżej wymienionych względów organizacyjnych”.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1938 r.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego

W. Świętosławski.

34

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia
Publicznego

z dnia 10 marca 1938 r. (Nr BP-4847/38)

o uprawnieniach do załatwiania spraw osobowych urzędników i funkcjonariuszów niższych, zatrudnionych w administracji szkolnej.

(Przedruk z Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 3, poz. 61
z dnia 25 marca 1938 r.).

Na podstawie art. 119 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz. U. R. P. Nr 21, poz. 164) wraz z późniejszymi jej zmianami, zarządzam, co następuje:

§ 1. Przekazuje się Kuratorowi Okręgu Szkolnego (Kuratorowi Liceum Krzemienieckiego):

1) mianowanie na stanowiska urzędnicze II i III kategorii oraz na stanowiska funkcjonariuszów niższych — do odwołania (pro wizorycznie) lub na stałe — osób zatrudnionych w administracji szkolnej (funkcjonariuszów prowizorycznych, praktykantów płatnych, pracowników kontraktowych), a opłacanych z kredytów osobowych, gdy mianowanie to nie zawiera awansu do wyższej grupy uposażenia;

2) przenoszenie podległych funkcjonariuszów państwowych na inne miejsce służbowe w ramach przydzielonych etatów — z wyłączeniem urzędników, zajmujących stanowiska I kategorii;

3) dopuszczanie do egzaminu kandydatów na stanowiska urzędnicze II i III kategorii w

państwowej służbie administracyjnej oraz na stanowiska urzędników rachunkowych i kasowych II kategorii, w służbie państwowej;

4) udzielanie zezwoleń na przyjęcie płatnego zajęcia ubocznego podległym funkcjonariuszom z wyłączeniem urzędników zajmujących stanowiska I kategorii;

5) udzielanie podległym funkcjonariuszom, w tej liczbie również inspektorom szkolnym, urlopów:

a) dla poratowania zdrowia (na podstawie urzędowego świadectwa lekarskiego) — płatnych do 6 miesięcy, bezpłatnych do 12 miesięcy,

b) dla załatwienia spraw osobistych, rodzinnych lub majątkowych — płatnych do 2 miesięcy, bezpłatnych do 12 miesięcy,

c) wypoczynkowych — w granicach postanowień art. 36 ustawy o państwowej służbie cywilnej.

§ 2. Przekazuje się Inspektorom Szkolnym udzielanie podległym funkcjonariuszom urlopów:

a) dla poratowania zdrowia (na podstawie urzędowego świadectwa lekarskiego) — płatnych do 2 miesięcy,

b) dla załatwienia spraw osobistych, rodzinnych lub majątkowych — płatnych do dni 14,

c) wypoczynkowych — w granicach postanowień art. 36 ustawy o państwowej służbie cywilnej.

§ 3. Do wymiaru urlopów, udzielanych w granicach § 1 punkt 5, wliczać należy czas trwania urlopów, udzielonych dla tych samych celów w granicach § 2.

§ 4. Przekazuje się Wojewodzie Śląskiemu w zakresie administracji szkolnej uprawnienia, wymienione w § 1 punkty 1—4.

§ 5. Przekazuje się Rektorom Państwowych Szkół Akademickich:

1) uprawnienia wymienione w § 1;

2) zwalnianie zatrudnionych w klinikach uniwersyteckich kontraktowych funkcjonariuszów niższych o specjalnych kwalifikacjach, oraz przyjmowanie w granicach przydzielonych etatów nowych funkcjonariuszów niższych o specjalnych kwalifikacjach w charakterze pracowników kontraktowych z wynagrodzeniem nie przekraczającym uposażenia XII grupy.

§ 6. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1938 r.

Z dniem tym tracą moc obowiązującą wszelkie przepisy w sprawach, uregulowanych niniejszym rozporządzeniem, w szczególności zawarte w rozporządzeniach Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 26 września 1927 r. w sprawie udzielania urlo-

pów nauczycielom i funkcjonariuszom administracji szkolnej (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 12, poz. 196) i z dnia 25 sierpnia 1928 r. w sprawie przekazania niektórych spraw kompetencji Kuratorów Okręgów Szkolnych (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 10, poz. 168).

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego

W. Świętosławski.

35

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 10 marca 1938 r. (Nr BP-4844/38)

w sprawie udzielania urlopów nauczycielom.

(Przedruk z Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 3, poz. 62
z dnia 25 marca 1938 r.).

Na podstawie art. 98 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu obwieszczenia z dnia 9 listopada 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 104, poz. 873) zarządzam, co następuje:

§ 1. Upoważnia się Kuratorów Okręgów Szkolnych (Wojewodę Śląskiego, Kuratora Liceum Krzemienieckiego) do udzielania dyrektorom, kierownikom i nauczycielom szkół podległych, urlopów:

- a) dla poratowania zdrowia (na podstawie urzędowego świadectwa lekarskiego) — płatnych do 1 roku i bezpłatnych do lat 2,
- b) dla załatwienia spraw osobistych, rodzinnych lub majątkowych — płatnych do 2 miesięcy i bezpłatnych do 1 roku,
- c) dla celów naukowych lub oświatowych — bezpłatnych do lat 2,
- d) dla studiów na Wyższych Kursach Nauczycielskich, Państwowych Instytutach, Wyższych Zakładach Naukowych oraz uczelniach specjalnych — płatnych za zwrotem kosztów zastępstwa (z rozłożeniem i bez rozłożenia na raty) na przeciąg 1 roku, z prawem przedłużania tych urlopów z roku na rok do końca normalnego dla danego zakładu naukowego czasu trwania studiów, zależnie od względów służbowych i udowodnionych dodatnich wyników studiów oraz w granicach kontyngentu, ustalanego corocznie dla każdego Okręgu Szkolnego.

§ 2. Upoważnia się Inspektorów Szkolnych do udzielania kierownikom i nauczycielom szkół powszechnych i specjalnych oraz wychowawczyniom i kierowniczkom przedszkoli państwowych, urlopów:

- a) dla poratowania zdrowia (na podstawie urzędowego świadectwa lekarskiego) — płatnych lub bezpłatnych do 6 miesięcy,
- b) nauczycielkom — na czas połogu (6 tygodni),
- c) dla załatwienia spraw osobistych, rodzinnych i majątkowych — płatnych do 14 dni i bezpłatnych do 1 miesiąca.

§ 3. Upoważnia się dyrektorów (kierowników) szkół średnich wszelkiego typu oraz niższych szkół zawodowych do udzielania urlopów członkom grona nauczycielskiego do dni 8 bez względu na rodzaj urlopu.

Kierownicy publicznych szkół powszechnych i specjalnych mają prawo zwalniać w nagłych wypadkach członków grona od zajęć szkolnych — do 3 dni. Wykaz udzielonych w ten sposób zwolnień kierownik szkoły przesyła z końcem każdego półrocza inspektorowi szkolnemu.

§ 4. Dyrektorowie i kierownicy mają prawo w wypadkach nagłych i z ważnych powodów wstrzymać się od zajęć służbowych najwyżej na 3 dni z jednoczesnym zawiadomieniem władzy bezpośrednio przełożonej i podaniem powodów. W tych wypadkach obowiązani są zarządzić za siebie zastępstwo.

§ 5. Uzyskanie płatnego urlopu dla poratowania zdrowia lub dla studiów obowiązuje nauczyciela do bezwarunkowego wstrzymania się od wszelkiej pracy zarobkowej. Wykroczenie przeciw tej zasadzie powoduje bezzwłoczne wstrzymanie udzielonego urlopu i pociągnięcie winnego do odpowiedzialności służbowej.

§ 6. Do wymiaru urlopów, udzielanych w granicach § 1, wliczać należy czas trwania urlopów, udzielonych dla tych samych celów w granicach §§ 2 i 3.

§ 7. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1938 r.

Z dniem tym tracą moc obowiązującą wszystkie przepisy istniejące w tej mierze, w szczególności zawarte w rozporządzeniu Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 26 września 1927 r. w sprawie udzielania urlopów nauczycielom i funkcjonariuszom administracji szkolnej (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 12, poz. 196), zmienionym rozporządzeniem Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 25 sierpnia 1928 r. w sprawie przekazania niektórych spraw kompetencji Kuratorów Okręgów Szkolnych (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 10, poz. 168)

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego

W. Świętosławski.

36

O d p i s.

PREZES RADY MINISTRÓW Warszawa, dn. 1.III.1938 r.
Nr 72-18/1

OKÓLNIAK Nr 6.

Do
Pana Ministra (wszystkich)

w Warszawie

Zdarzają się wypadki, że instytucje krajowe zwracają się do organizacyj polskich zagranicą z odezwaniami, nawołującymi do zbiórek na cele krajowe.

Wystąpienia takie uznać należy za niewskazane, gdyż mogą stawić w niewłaściwym świetle podejmowaną akcję i pociągać za sobą niepożądane następstwa w stosunkach międzynarodowych.

Z tych względów proszę o podjęcie właściwych środków na terenie podległym Panu Ministrowi, by wszelkiego rodzaju zbiórki, odezwy, propagandy i t. p. nie były rozpoczynane wśród Polaków zagranicą bez uprzedniego porozumienia i uzgodnienia zamierzonej akcji z Ministerstwem Spraw Zagranicznych.

Prezes Rady Ministrów

(—) *Stawoj Składkowski*

MINISTERSTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH
i OŚWIECENIA PUBLICZNEGO

OKÓLNIAK Nr 20

z dnia 6 kwietnia 1938 r. (BP-6569/38)

w sprawie zbiórek instytucji krajowych,
na cele krajowe, w organizacjach polskich zagranicą.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego podaje do wiadomości i stosowania okólnik Prezesa Rady Ministrów Nr 6 z dnia 1 marca 1938 r. Nr 72-18/1 w sprawie zbiórek instytucji krajowych, na cele krajowe, w organizacjach polskich zagranicą.

Dyrektor Biura Personalnego

(—) *W. Przybyłowicz*

37

OKÓLNIAK MINISTERSTWA W. R. i O. P. Nr 21

z dnia 7 kwietnia 1938 r. (BP-6948/38)

w sprawie zaliczek na uposażenie dla pracowników kontraktowych.

W związku z wątpliwościami jakie nasuwają się przy stosowaniu okólnika Prezydium Rady Ministrów Nr 34 z dnia 13 grudnia 1937 r. nr 42-2/81, podanego do wiadomości okólnikiem Ministerstwa Nr 1 z dnia 4 stycznia 1938 r.

(BP-29729/37) w sprawie zaliczek na uposażenie dla pracowników kontraktowych, Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wyjaśnia co następuje:

- 1) Okólnik Ministerstwa Nr 1 z 4 stycznia 1938 r. (BP-29729/37) dotyczy wszystkich pracowników kontraktowych, z którymi zawarto umowę na czas nieograniczony bez względu na to, czy są oni emerytami, czy nie.
- 2) Udzielenie zaliczki tym pracownikom wymaga każdorazowo zgody Prezesa Rady Ministrów i Ministra Skarbu.
- 3) Zaliczki na uposażenie mogą być udzielane pracownikom kontraktowym, z którymi zostały zawarte umowy w imieniu Skarbu Państwa, bez względu na to z jakich funduszy są oni opłacani.
- 4) Poręczycielami mogą być również stali lub prowizoryczni niżsi funkcjonariusze, posiadający uprawnienia emerytalne. Równocześnie Ministerstwo dołącza wzór poręczenia zabezpieczającego spłacalność zaliczki, które winno być złożone przez pracowników kontraktowych, ubiegających się o zaliczkę, o ile zaliczka nie zostanie hipotecznie zabezpieczona.

Dyrektor Biura Personalnego

(—) *W. Przybyłowicz.*

KURATORIUM OKRĘGU Równe, dn. 9.V.1938 r.
SZKOLNEGO WOŁYŃSKIEGO
Nr. BP-7575/38.

Zaliczki na uposażenie dla pracowników kontraktowych.

Okólnik Ministerstwa W.R. i O.P. Nr 21 z dnia 7.IV.1938 (BP-6948/38) w sprawie zaliczek na uposażenie dla pracowników kontraktowych, oraz wzór poręczenia, zabezpieczającego spłatę zaliczki podaje się do wiadomości w uzupełnieniu okólnika Ministerstwa W. R. i O. P. Nr 1 z dnia 4.I.1938 (Dz. Urz. K. O. S. Woł. Nr 2 poz. 10 z 1938 r.).

p. o. Naczelnika Biura Personalnego

(—) *Mgr St. Lubaszka*

Załącznik do okólnika Min. Nr 21 (BP-6948/38).

My niżej podpisani solidarnie poręczamy wobec Skarbu Państwa wykonanie zobowiązania jakie przyjął p. z tytułu otrzymanej w Ministerstwie miesięcznej zaliczki na uposażenie (wynagrodzenie) w wysokości zł. (słownie zł.)

W razie gdyby p.
zobowiązania nie wykonał i nie zwrócił w ustalonych terminach, w całości lub części, otrzymanej zaliczki, zobowiązujemy się solidarnie do wykonania zobowiązania dłużnika, a w szczególności, niezależnie od odpowiedzialności całym naszym majątkiem, zgadzamy się na dokonywanie na pokrycie długu bez potrzeby wyjednywania wyroku sądowego, odpowiedzialności potrącać miesięcznych z naszego uposażenia służbowego, względnie emerytalnego, z zachowaniem jednakże części płacy, niepodlegającej egzekucji.

38

OKÓLNIAK MINISTERSTWA W. R. i O. P.

z dnia 21.IV.1938 r. Nr II W-2315/38

w sprawie harcerskich kursów nauczycielskich w czasie ferii letnich 1938 r.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego podaje do wiadomości, że w okresie ferii letnich b. r. odbędą się, w zależności od zgłoszenia się odpowiedniej liczby kandydatów, następujące kursy, mające na celu zaznajomienie nauczycielstwa z zasadami i metodami harcerstwa (prowadzenie drużyn i gromad, obozowanie, organizowanie wycieczek, ćwiczeń polowych itp.):

A. Kursy dla nauczycieli (mężczyzn):

I. Kursy dla pragnących zapoznać się z pracą harcerską i wziąć w niej bezpośredni udział, lub zaopiekować się drużyną harcerzy lub gromadą zuchów — chłopców:

1) Kurs na Podkarpaciu w Ośrodku Kursowym Wielkopolskiej Chorągwi Harcerzy organizuje Kuratorium Okręgu Szkolnego Poznańskiego w czasie od 4 do 26 lipca.

Kurs odbędzie się w obozie pod namiotami. W programie kursu uwzględnione zostaną zarówno zagadnienia dotyczące pracy drużyn, jak i gromad zuchowych. Uczestnicy pracować będą w grupach, uwzględniających stopień ich znajomości pracy harcerskiej.

Wpisowe na kurs wynosi 10 zł. Opłata za pobyt wraz z pełnym utrzymaniem ok. 2 zł. dziennie.

Zgłoszenia na kurs przysyłać należy bezpośrednio do Kuratorium Okręgu Szkolnego Poznańskiego.

Wpisowe wpłacać należy równocześnie ze zgłoszeniem przekazem pocztowym na adres: p. Wiktor Wiśniewski, okręgowy instruktor harcerstwa, Poznań, Kuratorium O. S., ul. Towarowa.

2) Kurs w Czuwajowie p. i st. kol. Puławy w Województwie Lubelskim, organizuje Kuratorium Okręgu Szkolnego Lubelskiego w czasie od 9 do 29 sierpnia.

Kurs odbędzie się w obozie pod namiotami i przeznaczony jest dla opiekunów drużyn harcerskich i gromad zuchowych — nauczycieli szkół średnich i powszechnych.

Wpisowe na kurs wynosi 10 zł. Opłata za pobyt wraz z pełnym utrzymaniem 40 zł.

Zgłoszenia przysyłać należy bezpośrednio do Kuratorium O. S. Lubelskiego, wpisowe wpłacać należy równocześnie ze zgłoszeniem przekazem pocztowym na adres: p. Dymitr Senatorski, okręgowy instruktor harcerstwa, Lublin, Kuratorium O. S., ul. 3 Maja 6.

3) Kurs w Harcerskiej Szkole Instruktorskiej w Wielkich Górkach (p. i st. kolej. Skoczów w powiecie cieszyńskim) organizuje Główna Kwatera Harcerzy w czasie od 9 do 31 sierpnia.

Kurs odbędzie się pod namiotami i mieć będzie charakter informacyjny, wprowadzający przede wszystkim opiekunów drużyn i gromad w zagadnienia harcerskie i zuchowe.

Wpisowe na kurs wynosi 10 zł. Opłata za pobyt wraz z pełnym utrzymaniem ok. 2 zł. dziennie.

Zgłoszenia przysyłać należy do Komendanta Harcerskiej Szkoły Instruktorskiej w Górkach Wielkich, p. Skoczów, wojew. Śląskie. Wpisowe wpłacać należy równocześnie ze zgłoszeniem do P. K. O. na konto Nr 305.500 (właściciel konta: Ośrodek Harcerski w Górkach Wielkich), lub przekazem pocztowym na adres: p. Aleksander Kamiński, komendant Harcerskiej Szkoły Instruktorskiej w Górkach Wielkich, p. Skoczów, wojew. Śląskie.

II. Kursy dla nauczycieli, prowadzących pracę harcerską w ośrodkach wiejskich, organizuje Główna Kwatera Harcerzy w Szkole Instruktorskiej w Górkach Wielkich (poczta i stacja kolejowa Skoczów w powiecie cieszyńskim) w czasie:

1) od 25 lipca do 10 sierpnia,

2) od 11 sierpnia do 25 sierpnia.

Kursy odbędą się pod namiotami.

Wpisowe na kurs wynosi 5 zł. Opłata za pobyt wraz z pełnym utrzymaniem około 2 zł. dziennie.

Zgłoszenia przysyłać należy do Komendanta Harcerskiej Szkoły Instruktorskiej w Górkach Wielkich, p. Skoczów, wojew. Śląskie. Wpisowe wpłacać należy równocześnie ze zgłoszeniem do P. K. O. na konto Nr 305.500 (właściciel konta: Ośrodek Harcerski w Górkach Wielkich), lub przekazem pocztowym na adres: p. Aleksander Kamiński, komendant Harcerskiej Szkoły Instruktorskiej w Górkach Wielkich, p. Skoczów, wojew. Śląskie.

B. Kursy dla nauczycielek:

1) *Kurs dla nauczycielek, opiekujących się lub interesujących się pracą gromad zuchów-chłopców*, organizuje Główna Kwatera Harcerzy w Harcerskiej Szkole Instruktorskiej w Górkach Wielkich (poczta i stacja kolejowa Skoczów w powiecie cieszyńskim) w czasie od 28 czerwca do 9 lipca.

Kurs odbędzie się częściowo pod dachem, częściowo pod namiotami.

W programie kursu uwzględnione będą zagadnienia wyłącznie związane z prowadzeniem gromad zuchów-chłopców.

Zgłoszenia na kurs przysyłać należy do Komendanta Harcerskiej Szkoły Instruktorskiej w Górkach Wielkich, p. Skoczów, woj. Śląskie. Wpisowe wpłacać należy równocześnie ze zgłoszeniem do P. K. O. na konto Nr 305.500 (właściciel konta: Ośrodek Harcerski w Górkach Wielkich), lub przekazem pocztowym na adres: p. Aleksander Kamiński, komendant Harcerskiej Szkoły Instruktorskiej w Górkach Wielkich, p. Skoczów, woj. Śląskie.

2) *Ogólne kursy harcerskie, przeznaczone dla nauczycielek, pragnących zapoznać się z pracą harcerek i wziąć w niej bezpośredni udział lub zaopiekować się drużyną harcerek lub zuchów-dziewcząt, zorganizuje Główna Kwatera Harcerek:*

- 1) w czasie od 26 czerwca do 16 lipca w okolicach Płocka (przeznaczony w zasadzie dla nauczycielek z O. S. Warszawskiego i Pomorskiego),
- 2) w czasie od 3 do 24 lipca w Karpatach Wschodnich (przeznaczony w zasadzie dla nauczycielek O. S. Lubelskiego, Krakowskiego i Śląskiego),
- 3) w czasie od 3 do 24 lipca na Pomorzu (przeznaczony w zasadzie dla nauczycielek O. S. Brzeskiego i Wileńskiego),
- 4) w czasie od 3 do 24 lipca na Łemkowszczyźnie (w okolicy Gorlic w woj. Krakowskim) (przeznaczony w zasadzie dla nauczycielek O. S. Lwowskiego, Poznańskiego i Wołyńskiego).

Kursy odbędą się częściowo pod dachem, częściowo pod namiotami.

Wpisowe na kurs wynosi 10 zł. Opłata za pobyt wraz z pełnym utrzymaniem 2,50 zł. do 3 zł. dziennie zależnie od kosztów utrzymania w miejscowości, w której kurs się będzie odbywał.

Zgłoszenia przysyłać należy do Harcerskiej Szkoły Instruktorskiej w Buczu, poczta Skoczów, wojew. Śląskie. Wpisowe wpłacać należy jednocześnie ze zgłoszeniem do P. K. O. na konto Nr 180.077 (właściciel konta Kasa Komunalna M. Skoczowa, Skoczów) na rachunek Harcerskiej Szkoły Instruktorskiej w Buczu.

3) *Trzy kursy dla nauczycielek, które po ukończeniu harcerskiego kursu ogólnego zapoczątkowały pracę harcerską, prowadzą drużyny lub zastępy próbne i pragną złożyć próbę na drużynową;* organizuje Główna Kwatera Harcerek w Harcerskiej Szkole Instruktorskiej w Buczu w czasie od 3 do 24 lipca.

Jeden z powyższych kursów przeznaczony będzie dla drużynowych drużyn wiejskich i w programie uwzględni zakres i metody pracy harcerskiej w ośrodkach wiejskich.

Kursy odbędą się pod namiotami.

Wpisowe wynosi 10 zł. Opłata za pobyt wraz z pełnym utrzymaniem 2,50 zł. dziennie.

Zgłoszenia przysyłać należy do Harcerskiej Szkoły Instruktorskiej w Buczu, poczta Skoczów, wojew. Śląskie. Wpisowe wpłacać należy jednocześnie ze zgłoszeniem do P. K. O. na konto Nr 180.077 (właściciel konta Kasa Komunalna M. Skoczowa, Skoczów) na rachunek Harcerskiej Szkoły Instruktorskiej w Buczu.

Zgłoszenia i zapisy.

Zgłoszenie na kurs winno zawierać następujące dane:

a) imię i nazwisko, adres, rok urodzenia, wyznanie, stanowisko służbowe,

b) czy zgłaszający się pracował w harcerstwie, jeśli tak, to należy podać krótki przebieg służby, czy pełnił obowiązki opiekuna drużyny harcerskiej, czy brał udział w obozach, koloniach, w jakich i w jakim charakterze,

c) czy odbył służbę wojskową, ewentualnie czy przeszedł przysposobienie wojskowe.

Termin zapisów upływa dnia 1 czerwca.

Pomieszczenia, przejazdy, wyekwipowanie.

Uczestnicy (czki) kursów pomieszczeni będą w namiotach, względnie pod dachem w wspólnych salach i korzystać będą z wspólnej kuchni.

Koszty przejazdów ponoszą uczestnicy, przy czym korzystać będą z przejazdów kolejowych, przysługujących uczestnikom obozów harcerskich za opłatą biletu według taryfy specjalnej.

Uczestnicy przywieźć winni z sobą wyekwipowanie, do którego należy: koc, siennik, prześcieradła na łóżko i pod koc, plecak, pantofle, kostium gimnastyczny lub lekkoatletyczny, kostium kąpielowy, koszulka barwy khaki i spodni dla mężczyzn, sukienka szara i берет dla kobiet, obuwie wycieczkowe, przybory do jedzenia.

Kandydaci (tki), przyjęci (te) na kurs otrzymają szczegółowe informacje oraz wskazówki w sprawie przejazdu.

Dyrektor Departamentu

(—) *Dr M. Pollak.*

39

OKÓLNİK KURATORIUM OKRĘGU SZKOLNEGO WOŁYŃSKIEGO

z dnia 14 kwietnia 1938 r. Nr O WF-7167/38

w sprawie wyposażenia i urządzania sal gimnastycznych i boisk szkolnych.

Stosownie do okólnika Nr 17 Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 30.III.1938 r. Nr II WF-1277/38 w sprawie wytycznych dotyczących wyposażenia i urządzania sal gimnastycznych i boisk szkolnych, nawiązując w szczególności do punktu A—3 okólnika Kuratorium Okr. Szk. Woł. z dnia 20.XI.1937 r. (II. WF-26698/37) Dz. Urz. Kurat. O. S. Woł. Nr. 10, poz. 106 z 1937 r.) w sprawie organizacji wychowania fizycznego i ćwiczeń cielesnych w szkołach, podaję w załączniku do wiadomości i zastosowania się wytyczne, obowiązujące przy urządzaniu i wyposażaniu sal gimnastycznych i boisk szkolnych w szkołach średnich ogólnokształcących i zawodowych.

Kurator Okręgu Szkolnego

(—) Dr E. Nowicki

Załącznik do Nr O.WF-7167/38.

I. Sala gimnastyczna i jej wyposażenie.

Sala gimnastyczna powinna być czysta, widna i starannie wietrzona, o ile możliwości większych rozmiarów od następujących minimalnych: szerokość 9 m, długość 17 m, wysokość 4,5 m. Normą jest rozmiar sali taki, aby na ucznia grupy ćwiczącej przypadło około 5 m² podłogi sali. Większe i bogaciej wyposażone szkoły winny projektować sale długości 24 m, szerokości 12—13 m i wysokości 5,5—6 m.

W bezpośrednim sąsiedztwie sali gimnastycznej powinny się znajdować: pokój dla nauczyciela, szatnie z umywalką i ewentualnie natryskami, miejsce na sprzęt gimnastyczny, miejsce ustępowe.

Sala bez któregośkolwiek z wymienionych pomieszczeń nie może całkowicie odpowiedzieć wymaganiom.

Na wyposażenie sali gimnastycznej składają się przyrządy i przybory.

Przyrządy konieczne są następujące:

- 20 podwójnych drabinek szwedzkich (przysięciennych),
- 4 ławki szwedzkie,
- 1 tram dwudzielny, podwójny,
- 4 kraty trójdzielne,
- 4 drabiny pionowe,
- 1 skrzynia,
- 2 pary stojaków,

- 2 kozły (mniejszy i większy,
- 2 materace skórzane,
- 10 lin pionowych,
- 1 koń,
- 6 piłek lekarskich,
- 40 pałeczek drewnianych (30 cm dług. przez 3 cm średnicy).

*Przyrządy pożądan*e są następujące:

- drugi tram,
- druga skrzynia,
- liny skośne,
- drabinki sznurowe,
- 4 piłki lekarskie.

Przybory mogą być używane te same, jak na boisku, należy je jednak w tym przypadku po każdym użyciu na boisku starannie oczyścić. Należy dążyć do tego, aby mieć osobny komplet piłek do ćwiczeń na sali.

II. Boisko szkolne i jego wyposażenie.

Boisko szkolne powinno mieć takie wymiary, aby można na nim zorganizować wszystkie gry, jakie przewiduje program ćwiczeń cielesnych z wyjątkiem gier polowych.

Konieczne są:

- bieżnia o długości 60 m.,
- 2 boiska do siatkówki o wymiarach 10 na 20 m.,
- 2 boiska do koszykówki o wymiarach 45 na 23 m.

1 boisko do palanta, na którym można by również uprawiać grę w kwadrant o wymiarze 40 na 60 m. (boisko do palanta może się pokrywać z boiskiem do siatkówki i koszykówki),

miejsce do rzutów dyskiem i pchnięcia kulą oraz miejsce do rzutów oszczepem (może być połączone z boiskiem a zwłaszcza z boiskiem do gry w palanta),

skocznia o rozbiegu z trzech stron.

*Pożądan*e jest osobne boisko do palanta i do szczypiorniaka w wymiarze 80 na 40 m.

Przybory konieczne są następujące:

- 4 piłki do siatkówki,
- 2 piłki do koszykówki,
- 2 piłki do szczypiorniaka,
- szarfy do oznaczania partii,
- dwie siatki do siatkówki,
- 6 dysków ćwiczebnych, 2 przepisowe,
- 12 oszczepów bambusowych, 2 klejone jesionowe,
- po 5 kul: 2,5 kg., 4 kg., 5 kg.,
- dwie pary stojaków do skoków,
- 8 chorągiewek do oznaczenia granic boisk, specjalnie zbudowana szafa na przybory, umożliwiająca należyte ich przechowanie i konserwację.

Przybory pożądane są następujące:
 przybory do gier wymienione jako konieczne w ilości dwukrotnej,
 przybory do gry w hokeja,
 przybory do szermierki przynajmniej na cztery pary,
 zapasowe łyżwy w większej ilości.

40

OKÓLNIA KURATORIUM OKRĘGU SZKOLNEGO WOŁYŃSKIEGO

z dnia 29 kwietnia 1938 r. Nr O.WF-9538/38

w sprawie IV międzyszkolnych okręgowych zawodów sportowych pod nazwą „Igrzyska młodzieży szkół wołyńskich”.

W celu pobudzenia młodzieży do pracy nad podniesieniem wyrobienia fizycznego i usportowienia oraz odciążenia jej od życia sportowego pozaszkolnego przez stworzenie w ramach szkolnych warunków należytego wyżycia się, jak również aby dać szkołom możliwość wykazania swego dorobku w zakresie wychowania fizycznego, rozpoczynając od roku 1938 Kuratorium będzie organizowało co cztery lata międzyszkolne zawody okręgowe pod nazwą: „Międzyszkolne Igrzyska Młodzieży Szkół Wołyńskich”.

Ze względu na konieczność nieodrywania młodzieży szkolnej od normalnych zajęć, Kuratorium dzieli zawody na dwie grupy:

- a) święta wychowania fizycznego w poszczególnych szkołach lub środowiskach młodzieży szkół powszechnych, średnich, zawodowych i szkół dokształcających;
- b) zawody okręgowe, przeznaczone wyłącznie dla młodzieży szkół średnich ogólnokształcących i szkół średnich zawodowych.

I. Święta wychowania fizycznego.

Szczegółowego programu święta w. f. Kuratorium nie podaje, ponieważ jest on zależny od miejscowych warunków szkolnych, terenowych, wyćwiczenia młodzieży i t. d.

Zasadniczo program powinien być tak opracowany, by miał charakter propagandowy i pokazowy, wskutek czego budził zainteresowanie rodziców wychowaniem fizycznym swoich dzieci. Opracowaniem programów winny zająć się miejscowe Komisje lub Koła Nauczycieli Wychowania Fizycznego, względnie Obwodowi Instruktorzy W. F. i referenci w. f. na konferencjach rejonowych.

Święta w. f. powinny być obrazem całorocznego dorobku pracy nauczycieli w zakresie

wychowania fizycznego. Program powinien więc obejmować skrócony tok lekcji gimnastyki, szereg gier i zabaw oraz gier drużynowych i t. p. Bardzo pożądane jest szersze ujęcie programu święta przez wprowadzenie do niego popisów chórów szkolnych, szkolnych orkiestr, wystawy prac i t. p.

II. Igrzyska młodzieży szkół wołyńskich.

1. *Miejsce i czas.* Międzyszkolne Okręgowe Igrzyska młodzieży szkół wołyńskich odbędą się w b. roku szkolnym w Równem w dniach 17, 18 i 19 czerwca 1938 r.

2. *Uczestnictwo szkół.* W zawodach mogą brać udział zespoły chłopców i dziewcząt wszystkich państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących oraz szkół średnich zawodowych.

Zespół chłopców nie może być większy od 25 uczestników, zespół dziewcząt — od 15 uczestniczek. W ten sposób reprezentacja szkoły może wynosić najwyżej 40 uczniów i uczennic.

Ze względów zasadniczych w reprezentacji szkół nie może brać udziału młodzież klas ósmych i ostatnich klas szkół handlowych.

3. *Warunki uczestnictwa młodzieży.* W zespole reprezentacji szkoły mogą wziąć udział uczniowie i uczennice, którzy wykażą się:

- a) dobrym stanem zdrowia, stwierdzonym przez lekarza szkolnego (karta sprawności fizycznej),
- b) najmniej ogólnym postępowaniem dostatecznym, przy czym w wypadkach zasługujących na to, szkoła może dopuścić ucznia (icę) do udziału w igrzyskach z jedną oceną niedostateczną;
- c) posiadaniem przepisowego kostiumu ćwiczebnego.

3. *Program zawodów.* Program zawodów obejmuje następujące konkurencje:

- a) Dla młodzieży męskiej:
 - 1) Trójbój lekkoatletyczny: skok w dal, bieg na 100 mtr. i rzut granatem 500 gr.,
 - 2) Sztafeta 4x100 mtr.,
 - 3) Pływanie: a) stylem dowolnym na 100 mtr., b) próba o odznakę pływacką i c) sztafeta 4x50 mtr.
 - 4) Gry sportowe: a) w piłkę siatkową, b) w piłkę koszykową, c) w szczypiorniaka.
- b) Dla młodzieży żeńskiej:
 - 1) Trójbój lekkoatletyczny: skok w dal, bieg 60 mt., rzut piłką siatkową.
 - 2) Sztafeta 4x60 mtr.
 - 3) Pływanie: stylem dowolnym na 50 m., o odznakę pływacką.

4) Gry sportowe: w piłkę siatkową, w hazenę, strzelanie z łuku.

Ponadto wszyscy uczestnicy igrzysk w grupach dziewcząt i chłopców zademonstrują wspólnie lekcję gimnastyki o skróconym toku.

4. *Punktacja.* Wyniki zawodów w całości jak i w poszczególnych konkurencjach obliczane będą drużynowo. Wynik drużyn otrzymany przez zsumowanie wyników poszczególnych zawodników i zespołów, będzie decydował o zwycięstwie i kolejności miejsc. Suma zwycięstw w poszczególnych konkurencjach o prymacie.

5. *Regulamin.* W następnym swym okólniku Kuratorium poda szczegółowy program konkurencyj sportowych, regulaminy startów, karty zgłoszeń i t. p.

6. *Zgłoszenia.* Termin zgłoszeń szkół upływa *dnia 4 czerwca 1938 r.*

Ze względu na trudne warunki zakwaterowania, zgłoszenia po terminie nie będą uwzględniane.

7. *Organizacja.* Organizację igrzysk powierzyło Kuratorium Okręgowemu Instruktorowi W. F. i Polskiemu Związkowi Wychowawców Fizycznych.

Kurator Okręgu Szkolnego

(—) *Dr E. Nowicki*

41

OKÓLNİK KURATORIUM OKRĘGU SZKOLNEGO WOŁYŃSKIEGO

z dnia 6 maja 1938 r. Nr O-8718/38

w sprawie ochrony przyrody.

Zbliża się okres lęgów zwierząt łownych i ptactwa śpiewaczego, których jednym z największych wrogów bywa przeważnie nieuświadomiony chłopak nieletni, w bardzo wielu wypadkach uczęszczający do szkoły powszechnej, który chodząc po ogrodach, polach i lasach wybiera z gniazd jaja ptasie, a nieraz i małe pisklęta, jak również wyłapuje małe zajączki i inne zwierzęta.

Z uwagi na to, że podobne postępowanie młodzieży w żadnym wypadku nie powinno mieć miejsca, gdyż świadczyłoby o zaniku kultury i zdiczeniu obyczajów, — polecam P. P. Kierownikom szkół oraz Nauczycielstwu urzędzać przy każdej sposobności specjalne pogadanki z młodzieżą na temat konieczności ochrony przyrody, zwracając uwagę na niedopuszczalność znęcania się nad ptakami i zwierzętami.

Kurator Okręgu Szkolnego

(—) *Dr E. Nowicki*

42

KOMUNIKATY

Komisja Egzaminacyjna na stanowiska II kategorii.

Pan Minister W. R. i O. P. zarządzeniem z dnia 14 kwietnia 1938 r. Nr BP-6067/38 ustanowił na okres dwuletni 1938 i 1939 Komisję Egzaminacyjną dla kandydatów na stanowiska II kategorii w państwowej służbie administracyjnej przy Kuratorium Okręgu Szkolnego Wołyńskiego w następującym składzie:

Przewodniczący: P. Mgr Stanisław Lubaszka, Radca, p. o. Naczelnika Biura Personalnego Kuratorium.

Zastępca Przewodniczącego: P. Mgr Tadeusz Godliński, Referendarz Kuratorium,

Komisarze Egzaminacyjni: P. Kazimierz Tokarski, Naczelnik Wydziału Kuratorium, P. Jan Czystowski, Naczelnik Wydziału Kuratorium, P. Cezary-Witold Eymontt, Wizytator, p. o. Naczelnika Wydziału Kuratorium, P. Marian Hrabal, Referendarz Kuratorium, P. Jan Kornafel, Kierownik Rachuby Kuratorium.

Komisja Egzaminacyjna na stanowiska III kategorii.

Przewodniczący: P. Mgr Tadeusz Godliński, Referendarz Kuratorium.

Komisarze Egzaminacyjni: P. Aleksander Kulpiński, Podreferendarz, p. o. Kierownika Kancelarii Kuratorium, P. Tadeusz Gilewicz, Podreferendarz Kuratorium, P. Stanisław Onyszczuk, Podreferendarz Kuratorium, P. Jan Zub, Podreferendarz Kuratorium, P. Romuald Tokarz, Sekretarz Admin.

W sprawie W. K. N. w Warszawie.

Nawiązując do komunikatu zamieszczonego w Dz. Urz. Kuratorium O. S. Woł. Nr 3, poz. 20 z 1938 r. w sprawie Państwowych Wyższych Kursów Nauczycielskich Kuratorium komunikuje, że w roku szkolnym 1938/39 grupa matematyczno-przyrodnicza na Państwowym Wyższym Kursie Nauczycielskim w Warszawie będzie podzielona na dwie podgrupy.

Na jednej podgrupie będzie wprowadzona obok matematyki biologia, fizyka i chemia, a na drugiej — matematyka, geografia, fizyka i chemia.

W ten sposób wszyscy kandydaci na grupę matematyczną są obowiązani przygotować się do egzaminu z matematyki i fizyki, natomiast każdy kandydat wybiera sobie dowolnie biologię lub geografię.

W sprawie wakacyjnych kursów wychowania fizycznego dla nauczycieli (lek) szkół powszechnych w 1938 r.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego organizuje w czasie tegorocznych wakacji letnich sześć kursów wychowania fizycznego dla nauczycieli (lek) szkół powszechnych. Kursy te odbędą się w dwóch terminach w miejscowościach, które ze względu na korzystne warunki klimatyczne i lokalowe zapewniają nie tylko dobre zrealizowanie programu kursu, lecz także przyjemne spędzenie czasu wolnego poza pracą wykszoleniową.

Organizacją kursów jest następująca:

- a) W Wolsztynie (woj. Poznańskie) odbędą się dwa kursy w terminach od 3 do 30 lipca i od 1 do 28 sierpnia r. b. pod kierunkiem okręgowego wizytatora szkół p. W. Sikorskiego. Kursy te są przeznaczone przede wszystkim dla okręgów szkolnych poznańskiego i pomorskiego oraz woj. śląskiego, jakkolwiek są dostępne także dla nauczycielstwa z całej Polski. Kursy organizuje Kuratorium Okręgu Szkolnego Poznańskiego.
- b) W Andrychowie (woj. krakowskie) odbędą się dwa kursy w terminach od 23 czerwca do 23 lipca i od 25 lipca do 20 sierpnia r. b. pod kierunkiem okręgowej wizytatorki szkół p. H. Olszewskiej. Kursy te są przeznaczone przede wszystkim dla okręgów szkolnych warszawskiego, krakowskiego i lwowskiego, jakkolwiek dostępne są także dla nauczycielstwa z całej Polski. Kursy organizuje Kuratorium Okręgu Szkolnego Warszawskiego.
- c) W Puławach (woj. lubelskie) odbędą się dwa kursy w terminach jak w Andrychowie pod kierunkiem okręgowego instruktora w. f. p. J. Mazia. Kursy te są przeznaczone przede wszystkim dla okręgów szkolnych lubelskiego, wołyńskiego, brzeskiego i wileńskiego, jakkolwiek dostępne są także dla nauczycielstwa z całej Polski. Kursy organizuje Kuratorium Okręgu Szkolnego Lubelskiego.

Kandydaci na kursy powinni się zgłaszać do tego Kuratorium, które organizuje kurs, za pośrednictwem swoich inspektorów szkolnych, przy czym, o przyjęciu decyduje wcześniejsze zgłoszenie. Liczebność grup ze względów organizacyjnych jest ograniczona i w razie większej liczby zgłoszeń nie wszyscy będą przyjęci.

Uczestnicy wraz z zawiadomieniem o przyjęciu otrzymują zaświadczenie, upoważniające do nabycia biletu kolejowego ze zniżką 75% do miejsca kursu i z powrotem. Uczestnicy na kursie opłacają za czterotygodniowy pobyt wraz z mieszkaniem i wyżywieniem 85 zł. Obowiązani są przywieźć kompletny kostium ćwiczebny, a to: białą trykotową koszulkę, czarne lub granatowe spodnie płócienne, pantofle na miękkiej podeszwie i kostium pływacki. Pożądane jest przywiezienie długich spodni treningowych, umożliwiających odbywanie ćwiczeń polowych i wycieczek.

Kursy tegoroczne zorganizowane są jako kursy na poziomie stopnia pierwszego, ułatwiają one prowadzenie wychowania fizycznego w szkole powszechnej, a ponadto dadzą wstępne przygotowanie do kursów stopnia II i III, które będą organizowane dla absolwentów kursów tegorocznych w latach następnych. Kończący trzy kursy na poziomie stopni I, II i III otrzymują sumę wiadomości potrzebną do złożenia egzaminu w charakterze eksterna w zakresie w. f. Wyższego Kursu Nauczycielskiego.

Komunikat w sprawie kursu przeszkolenia higienicznego dla nauczycielstwa szkół powszechnych.

Państwowa Szkoła Higieny w Warszawie z inicjatywy i w porozumieniu z Ministerstwem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego organizuje w okresie od 27 czerwca do 16 lipca włącznie XVI kurs przeszkolenia higienicznego dla nauczycieli (lek) szkół powszechnych.

Program kursu będzie obejmował następujące działy:

- 1) higienę otoczenia (higiena budynku i urządzeń szkolnych, uzdrowotnienie miast i wsi);
- 2) higienę ucznia (odżywianie, praca umysłowa, wzrok, słuch i mowa, narządy oddychania, pierwsza pomoc w nagłych wypadkach);
- 3) higienę społeczną (walka z chorobami zakaźnymi, gruźlica, alkoholizm, zagadnienia seksualne, pielęgniarstwo społeczne);
- 4) wychowanie higieniczne w szkole, propaganda higieniczna i wychowanie fizyczne.

Wykłady i ćwiczenia praktyczne odbywać się będą w Państwowej Szkole Higieny; w programie są ponadto pokazy i wycieczki.

Pomieszczenie i utrzymanie znajdą uczestnicy kursu w bursie Państwowej Szkoły Higieny. Koszty pobytu w bursie wynoszą 4 zł. dziennie. 60-u słuchaczom przyznany będzie zasiłek po zł. 25 na częściowe pokrycie kosztów utrzymania w bursie. Resztę należności za pobyt t. j. kwotę zł. 55 oraz wpisowe w wysokości 4 zł. uiszczą sami słuchacze. Z zasiłku będą mogli korzystać przede wszystkim kierownicy szkół z odległych województw.

Zgłoszenia na kurs (czytelne, z podaniem dokładnego adresu) powinni kandydaci przesłać najpóźniej do dnia 20 czerwca 1938 r. bezpośrednio do Dyrekcji Państwowej Szkoły Higieny w Warszawie, ul. Chocimska 24 zawiadamiając o tym równocześnie Inspektorat Szkolny. W zgłoszeniach kandydaci winni wyraźnie zaznaczyć, czy zamierzają korzystać z bursy.

O przyjęciu na kurs oraz o przyjęciu do bursy kandydaci zostaną powiadomieni przez Dyrekcję Państwowej Szkoły Higieny.

W razie przyjęcia do bursy kandydat winien całkowitą opłatę za czas pobytu w bursie uiszczyć w Sekretariacie Szkoły niezwłocznie po przybyciu na kurs.

Wycieczki do Gdyni i na Hel organizowane przez Ligę Morską i Kolonialną.

Liga Morska i Kolonialna (Obwód w Równem) organizuje w roku bieżącym dwie wycieczki popularne do Gdyni i na Hel dla społeczeństwa starszego i młodzieży.

Wyjazd wycieczki nastąpi ze stacji kolejowej Zdołbunów z tym, że wycieczkowicze na trasie od Zdołbunowa do Kowla będą mogli wsiadać do pociągu na najbliższej stacji kolejowej od ich miejsca zamieszkania.

Terminy wyjazdu wycieczek:
pierwszej — dnia 15 czerwca 1938 r.
drugiej — dnia 7 lipca 1938 r.

w godzinach rannych.

Czas trwania wycieczki około 6 dni z tego 3 dni pobyt nad morzem i 1 dzień dla zwiedzania Warszawy.

Całkowity koszt wycieczki wyniesie 25 zł. od osoby.

W opłacie tej mieści się koszt przejazdu koleją, opłata fachowych przewodników po Gdyni i Warszawie, przejazd wycieczki statkiem na Hel i z powrotem, przejazdy motorówkami po porcie oraz dwa noclegi w hotelu L. P. T. w Gdyni.

Nadmienia się, że hotel L. P. T. mieści się w centrum Gdyni, zatem odpadają dodatkowe koszty przejazdu autobusami. W hotelu urządzony jest bufet i jadalnia (restauracja), gdzie wycieczkowicze będą mogli po bardzo niskich cenach stołować się.

Przy dojeździe do stacji odejścia względnie przyjscia pociągu wycieczkowego z odległości od 20 do 150 klm. i w powrocie (od strony Kostopola, Ostroga i Dubna), uczestnicy wycieczki będą korzystać z 50% ulgi taryfowej za okazaniem karty wycieczkowej.

Zapisy przyjmuje i udziela szczegółowych informacji — biuro Ligi Morskiej i Kolonialnej w Równem ul. 3-go Maja Nr 149 (obok mostu) — codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt od godziny 9 — 10-tej i od godziny 17—19-tej.

W sprawie kursów żeglarskich organizowanych przez Ligę Morską i Kolonialną dla członków szkolnych kół L. M. i K.

W związku z okólnikiem Zarządu Głównego Ligi Morskiej i Kolonialnej z dnia 5 maja 1938 r. Nr 911/wych./38, Kuratorium zawiadamia, iż Zarząd Główny L. M. i K. organizuje w miesiącach czerwcu, lipcu i sierpniu b. r. następujące kursy:

- a) Kurs żeglarstwa śródlądowego nad jeziorem Narocz w „Głównym Ośrodku L. M. i K.”,
- b) pięć szkolnych podróży morskich na jachcie Z. H. P. „Zawisza Czarny” pod kierownictwem p. Generała Mariusza Żaruskiego.

Kursy żeglarstwa śródlądowego odbędą się w czasie:

I turnus od 20.VI do 12.VII.38 r. dla chłopców.

II turnus od 15.VII do 5.VIII.38 r. dla chłopców.

III turnus od 7.VIII do 31.VIII.38 r. dla dziewcząt.

Zadaniem kursu jest dać uczestnikom dostateczną ilość wiadomości teoretycznych oraz praktyki żeglarskiej do pracy kierowniczej i pionierskiej w Kołach Szkolnych L. M. i K.

Każdy turnus będzie podzielony na dwa zasadnicze poziomy wyszkoleniowe:

- a) kurs sternicki — dla zaawansowanych, posiadających odbyte uprzednio obozy żeglarskie lub stopień żeglarza. Uczestnicy tego kursu przystępują do egzaminu na stopień „sternika śródlądowego” jachtowej żeglugi w/g wymagań P. Z. Ż.

b) kurs żeglarski — dla początkujących. Uczestnicy tego kursu przystępują do egzaminu na stopień „żeglarza”.

Opłata za jeden turnus, obejmująca wyżwienienie i wyszkolenie wynosi zł. 50 (pięćdziesiąt).

Uczestnikom kursu będą przysługiwały 2 zniżkowe przejazdy od miejsca zamieszkania do st. Narocz i z powrotem. Przejazdy odbywają uczestnicy na własny koszt.

Podróże morskie na jachcie „Zawisza Czarny” odbędą się w następujących terminach.

I—15.V — 28.V.38 r. dla 28 członków Kół Szkolnych L. M. K.

II—1.VI — 14.VI.38 r. dla 28 członków Kół Szkolnych L. M. K.

III—17.VI — 30.VI.38 r. dla 28 członków Kół Szkolnych L. M. K.

IV—3.VII — 16.VII.38 r. dla 28 członków Kół Szkolnych L. M. K.

V—12.VIII — 29.VIII.38 r. dla 28 członków Kół Szkolnych L. M. K.

Przeznaczeniem każdej podróży jest zapoznanie uczestników ze statkiem w ciągu 2—3 dni swego pływania po zatoce pozostały okres będzie wykorzystany na właściwą podróż zagraniczną. W czasie postoju w portach zostanie zorganizowane planowe zapoznanie się z organizacją, ruchem i pracą danego portu.

W programie podróży przewidziane są porty Szwecji i Danii (Åarhus, Sztokholm, Tallin, Karlskrona, Kopenhaga), jednak wybór portu pozostawiony będzie do decyzji kapitana ze względu na to, że „Zawisza Czarny” jako żaglowiec z motorem pomocniczym w dużym stopniu uzależniony jest od warunków atmosferycznych.

W sprawie czasopisma p. t. „Jantar”.

Od 1 stycznia 1937 r. wydaje Instytut Bałtycki w Gdyni czasopismo p. t. „Jantar”, będące kwartalnym przeglądem zagadnień pomorskich i morskich ze szczególnym uwzględnieniem historii, geografii i ekonomii regionu bałtyckiego.

Pragnąc, aby znajomość tych zagadnień przeniknęła do najszerszych warstw polskiej inteligencji, a zwłaszcza do sfer nauczycielskich oraz do szeregów młodzieży, Kuratorium uważa jak najszerze rozpowszechnianie kwartalnika „Jantar” w szkołach średnich za bardzo wskazane.

Abonament roczny „Jantaru” wynosi 10 zł., w prenumeracie ogólnej dla szkół — 7 zł. 50 gr.

43

Konkurs na stanowisko kierownika publ. szk. powszechnej.

Na zasadzie art. 11 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu obwieszczenia z dnia 9 listopada 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 104, poz. 873) Kuratorium ogłasza konkurs na stanowisko kierownika 7 kl. publicznej szkoły powszechnej Nr 2 z polskim językiem nauczania w Zdołbunowie.

Szkoła mieści się w budynku własnym. Kandydaci, ubiegający się o powyższe stanowisko winni odpowiadać warunkom przewidzianym w art. 12 wyżej powołanej ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli. Pierwszeństwo będą mieli kandydaci, posiadający dodatkowe, poza przepisanyymi, kwalifikacje zawodowe.

Podania należy składać w drodze służbowej do odnośnych Inspektoratów Szkolnych w terminie czterotygodniowym od daty ukazania się niniejszego konkursu w Dzienniku Urzędowym Kuratorium.

CZEŚĆ NIEURZĘDOWA

Dr ALEKSANDER JAWORCZAK

Sprawa lektury do egzaminu praktycznego na nauczyciela szkół powszechnych.

Jeżeli wnikniemy głębiej w cel i sens praktycznego egzaminu na nauczyciela szkół powszechnych, jeżeli zechcemy uchwycić intencję zarządzenia Ministerstwa WR i OP w tej sprawie, dojszć musimy do wniosku, że podczas egzaminu tego Komisja ma zbadać i ocenić całokształt pracy kandydata jako nauczyciela i wychowawcy, przy czym treścią kolokwium jest omówienie z kandydatem jego pracy nad wychowaniem i nauczaniem młodzieży ze stanowiska zadań pedagogiki i dydaktyki...“ (§ 11).

Jednym z najważniejszych elementów, które mają dopomóc nauczycielowi do skryształizowania się jego oblicza jako nauczyciela i wychowawcy, jest obok praktyki - lektura dzieł pedagogicznych i dydaktycznych, która przy tak pojętym celu egzaminu praktycznego w ogólności, a kolokwium w szczególności — nabiera specjalnego wyrazu.

Zaznajomienie się z dziełami pedagogicznymi i dydaktycznymi ma pogłębić wiedzę kandydata, ma rozszerzyć w zakresie spraw pedagogicznych jego przygotowanie naukowe. Tak jest bezsprzecznie i z tym się trzeba zgodzić, ale to nie jest cel ostateczny. Prócz tego — a raczej: przede wszystkim lektura ta ma dopomóc kandydatowi do pogłębienia jego pracy w szkole, ma młodemu, początkującemu nauczycielowi — obok innych czynników, kierujących jego pracą — odjąć przykrość a może i niebezpieczeństwo szukania dróg, — powiedzieć: ślepego doszukiwania się siebie jako nauczyciela i wychowawcy, — ma natomiast zwrócić jego uwagę na pewne ważne problemy i możliwości ich rozwiązania w praktyce szkolnej, ma dać teoretyczne uzasadnienie takich czy innych poczynań, ma wreszcie zachęcić nauczyciela do czynienia prób samodzielnych.

Z takiego założenia wynika cały szereg konsekwencji w zakresie 1) doboru lektury i 2) metody przygotowania się do egzaminu w zakresie tejże lektury.

Nie sposób szczegółowo omówić w krótkim artykule wszystkiego, co się w tej chwili może nasuwać; zwrócę uwagę jedynie na kilka najważniejszych momentów.

Podstawowe przygotowanie pedagogiczne wynosi każdy z zakładu kształcenia nauczycieli, teraz chodzi o to, by w chwili, kiedy staje się wobec konieczności jak najlepszego wykonywania obowiązków nauczyciela, pogłębić wszechstronnie swą wiedzę. Wychodzimy tedy z założenia, że do egzaminu praktycznego należy dokładnie przerobić jako lekturę obowiązkową przynajmniej po jednej poważnej książce z każdej dziedziny pracy nauczycielskiej. Na liście lektur musi się więc uwzględnić po jednym dziele z zakresu: 1) psychologii wychowawczej, 2) teorii wychowania, 3) teorii nauczania. Prócz tego wymagana jest znajomość dydaktyki szczegółowej, organizacji szkolnictwa, podstawowych zasad higieny, programów nauczania oraz przepisów szkolnych.

To byłby jeden moment, który należy brać pod uwagę przy dobieraniu lektury do egzaminu praktycznego.

Poza tym każdy nauczyciel ma pewne zamiłowania pedagogiczne, szczególnie interesuje się tą czy ową dziedziną pracy nauczycielskiej. Jest jasne, że te specjalne zamiłowania powinny spowodować dokładniejsze niż w innych dziedzinach zaznajomienie się z odnośną literaturą.

To jest drugi moment, który należy uwzględnić przy układaniu spisu lektur.

Wśród kilku innych znajdzie się jeszcze jeden. Ktoś napotyka trudności w zakresie pracy wychowawczej, ktoś inny biedzi się może z trudnościami dydaktycznymi, ktoś wreszcie chce w swojej szkole postawić np. sprawę czytelnictwa na należytych poziomach; odpowiednio do tego dobrana lektura może usunąć choć część tych trudności, może wskazać takie czy inne rozwiązanie.

To trzeci moment.

Tak więc, jeżeli idzie o ilość i dobór lektury do egzaminu praktycznego, należy podać po jednym dziele podstawowym z zakresu psychologii pedagogicznej, wychowania, dydaktyki, oraz kilka dzieł, które przestudiowało się w związku ze swymi specjalnymi zamiłowaniem, czy też napotkanymi trudnościami. Razem — przynajmniej 6—7 dzieł, co oczywiście nie przesądza tego, by lista lektur nie mogła być bogatsza.

Jeżeli przyjmuję stosunkowo niewysokie minimum, chciałbym szczególnie mocno podkreślić konieczność dobierania prac wartościowych, mogących naprawdę coś dać nauczycielowi. Kierować się trzeba zasadą: raczej mniej pozycji, ale za to rzeczy wartościowe i dobrze przyswojone.

Poza właściwym doбором lektury do egzaminu (a powiedzmy sobie szczerze, że już sam dobór tejże lektury mówi trochę o kandydacie) należy zwrócić uwagę na umiejętne przerobienie dzieł, na należyte przyswojenie ich sobie. Nie powinno bowiem chodzić jedynie o przeczytanie książki, lub nawet o wyuczenie się na pamięć tego, co najważniejsze. Nie, idzie tu o coś innego. Już poprzednio wspomnieliśmy, że lektura dzieł pedagogicznych i dydaktycznych ma pogłębić pracę nauczyciela w szkole i umożliwić mu osiągnięcie jak najwyższych wyników, toteż Komisja Egzaminacyjna w myśl wymagań rozporządzenia ministerialnego z tego przede wszystkim punktu widzenia ocenia pracę kandydata. Że takie jest założenie przepisów, dowodzi tego także § 14 rozporządzenia: „Od kollokwium może być kandydat na podstawie jednomyślnej uchwały kompletu egzaminacyjnego w całości lub częściowo zwolniony, o ile komplet egzaminacyjny w czasie wizytacji stwierdził, że wyniki jego pracy w szkole pod względem wychowawczym i dydaktycznym są bardzo dobre, jako też, że kandydat jest dokładnie obeznany z niezbędnymi mu przepisami programu nauczania i administracji szkolnej...“

Intencja jasna: przy egzaminie praktycznym nie jest najważniejsze to, czy kandydat umie na pamięć i bez zajknięcia przepisy szkolne, — tylko czy umie je stosować; w zakresie lektury pedagogicznej nie jest najważniejsze to, czy kandydat przeczytał bardzo dużo dzieł i mechanicznie przyswoił sobie ich treść, — tylko czy w praktyce codziennego trudu nauczycielskiego umie w sposób należyty korzystać z wartościowego dorobku innych i zależnie od własnej osobowości i terenu pracy — powiedziałbym — podciągać się wzwyż.

Oczywiście przypadki zwolnień od kollokwium nie są zbyt częste, tak że w zasadzie kandydat staje przed koniecznością składania także egzaminu ustnego, z ostatnich jednak

rozważań wynikają poważne konsekwencje dla metody przerabiania dzieł pedagogicznych. — Technikę przerabiania lektury wyobrażam sobie tak, po zdecydowaniu się na te czy owe książki trzeba przeczytać je uważnie, a potem zdać sobie dobrze sprawę z tez autora, z wyników, do których dochodzi, czy też wskazówek, których udziela. Ale to nie koniec. Właściwa praca — po przyswojeniu sobie treści dzieła — rozpoczyna się dopiero teraz. Oto uzbrojeni w takie czy inne wskazówki, zorientowani w tym czy innym zagadnieniu — stosujemy wyniki w naszej praktyce, sprawdzamy słuszność założeń autora, badamy wyniki, słowem — teorię lub czyjąś praktykę sprowadzamy do praktyki naszej własnej i w taki sposób zajmujemy wobec przeczytanej książki stanowisko samodzielne, krytyczne, a zarazem — jeśli wolno się tak wyrazić — stanowisko aktywne.

W rezultacie zdobywamy nie tylko pogłębienie naszej wiedzy pedagogicznej, ale także ulepszymy metody naszej pracy wychowawczej lub dydaktycznej, osiągamy coraz to lepsze wyniki, lub nawet zdobywamy się na samodzielne budowanie nowych wartości, odnajdywanie dróg cennych.

Przy takim podejściu do przerabiania lektury egzamin ustny staje się sprawdzeniem teoretycznej podbudowy pracy kandydata, umożliwi należytą i najwłaściwszą ocenę jego kwalifikacyj zawodowych, ukazuje twórczość nauczyciela, tak cenną w pracy każdego pedagoga. Jest jasne, że takie przygotowanie się z lektury do egzaminu praktycznego wymaga dłuższego czasu, toteż nie można tych spraw odkładać na ostatnie miesiące przed terminem.

W pewnym związku z metodą przygotowania lektury pozostaje sprawa streszczeń. W myśl odnośnego rozporządzenia kandydat wraz z podaniem o dopuszczenie do egzaminu przekłada streszczenie 2 książek spośród wybranych na lekturę. Ów związek metody przygotowania lektury ze streszczeniem tkwi w tym, że należyte i właściwe przerobienie wybranych dzieł pedagogicznych ułatwi w wysokim stopniu wykonanie streszczeń i nie dopuści do popełnienia błędów, z którymi czasem można się spotkać. Przede wszystkim zdać sobie trzeba sprawę z tego, że (choć teoretycznie rzecz biorąc może to nie być zupełnie słuszne) właściwie nie każda książka nadaje się do streszczenia. Przykład: nie widzę celu w streszczeniu np. Rowida „Psychologii pedagogicznej“, bo to jest właściwie podręcznik, który przedstawia wyniki badań w zakresie wszystkich najważniejszych dziedzin psychologii pedagogicznej, — natomiast podałbym streszczenie takich prac, jak np. Nawroczyński „Swoboda i przymus w wychowaniu“ lub Kuchta „Dziecko włóczęga“. Ogólnie mówiąc, do streszczeń nie

nadają się prace o charakterze podręcznikowym, ogólnym, poruszające w krótkości bardzo wiele zagadnień; dobre natomiast do streszczenia są dzieła o charakterze monograficznym, poruszające dokładnie i analizujące wszechstronnie jakiś jeden poważny problem lub ich niewiele.

To jedna sprawa; druga to technika streszczenia. Nawiazując do poprzednio omówionej sprawy przerabiania dzieł, wziętych na lekturę, chcę podkreślić, że w ogóle każde czytanie pracy naukowej powinno poprzedzić zaznajomienie się z treścią książki (spis treści znajduje się w każdym dziele naukowym), gdyż to nam pozwoli ogólnie zorientować się w kwestiach, które autor porusza. Dopiero po takim zapoznaniu się z zawartością książki powinniśmy przystąpić do pierwszego czytania. Trzeba zaznaczyć, że absolutnie niemożliwe jest wykonanie dobrego streszczenia dzieła, jeżeli robimy je już przy tym pierwszym czytaniu. Wpierw należy przeczytać całą pracę, w jakiś sposób zaznaczając sobie miejsca ważniejsze, tezy, które autor wysuwa, czy też wyniki, do których dochodzi. Dopiero po przeczytaniu całej książki, kiedy w umyśle naszym istnieje obraz całości zagadnień, poruszanych przez autora, kiedy zdajemy sobie już dobrze sprawę z rzeczy więcej i mniej ważnych, — dopiero wtedy powinniśmy przystąpić do opracowania streszczenia. O szczegółach techniki streszczenia nie chcę pisać, gdyż jest to rzecz zbyt dobrze znana. Poza ogólnymi założeniami, o których już wspominałem, chciałby zwrócić uwagę na dwa najczęściej spotykane błędy. Pierwszy — to dysproporcja, brak zachowania umiaru w streszczeniu. Oto zwykle początek jest streszczony zbyt dokładnie, dalsza zaś część zbyt ogólnie. Poza tym ów brak proporcji przejawia się nieraz w tym, że silnie podkreśla się rzeczy mniej ważne, zaś szczegóły ważniejsze są potraktowane po macoszemu. Błąd ten wynika z tego właśnie, że podczas dokonywania streszczenia nie ma się w myśli obrazu całości dzieła, a więc nie można sobie zdać sprawy z ogólnych założeń autora oraz wyników, do których dochodzi. Unikniemy tych błędów kompozycyjnych, jeżeli streszczać będziemy dzieło, które już dobrze znamy.

Drugim często spotykanym błędem jest zbytnia rozwlekłość streszczenia. Tego uniknąć można łatwo, jeżeli się będzie pamiętać, że w streszczeniu podaje się tylko najważniejsze problemy i ich rozwiązanie przez autora.

Chciałbym wysunąć jeszcze jeden postulat. Choć w zasadzie streszczenie ma być obiektywnym podaniem zawartości „materialnej” dzieła — i z tego sobie dobrze zdają sprawę — to jednak uważałbym za wskazane, aby kandy-

dat zajął (np. przy końcu streszczenia) pewne stanowisko wobec spraw, poruszanych przez autora, by wyraził swe zdanie o tych kwestiach na tle własnej praktyki i w taki sposób związał lekturę ze swą pracą dydaktyczną czy pedagogiczną. Poza tym mogłoby się tu znaleźć umotywowanie wyboru lektury. Choć to wszystko nie należy właściwie do streszczenia, będzie jednak dowodem czynnej postawy kandydata wobec przerabianej lektury, a ten właśnie moment uznaliśmy poprzednio za najważniejszy.

LISTA LEKTUR

do egzaminu praktycznego na nauczyciela szkół powszechnych.

Uwagi ogólne. Zasadę doboru lektury przyjąłem następującą. W każdym dziale wyróżniam lekturę podstawową (A) i uzupełniającą (B). Kandydat może wybrać po jednej pracy z działu „A” (lek. podstawowa), a prócz tego — zależnie od zainteresowań, warunków pracy i t. p. — kilka książek z działu „B” (lekt. uzupełniająca).

Podany spis lektur nie obejmuje wszystkich dzieł pedagogicznych; są tu dobrane najważniejsze prace i to spośród tych, które były mi dostępne. Jest jasne, że można lekturę uzupełniającą wybrać także spoza podanego spisu, który ma jedynie ułatwić kandydatowi do egzaminu praktycznego wybór. Zaznaczam, że w proponowanym spisie nie uwzględniłem lektury, dotyczącej dydaktyki szczegółowej poszczególnych przedmiotów, organizacji szkolnictwa i higieny szkolnej.

I. PSYCHOLOGIA WYCHOWAWCZA.

A. Lektura podstawowa.

Rusk R. Pedagogika eksperymentalna albo: Rowid H. Psychologia pedagogiczna.

B. Lektura uzupełniająca.

Claparède E. Psychologia dziecka i pedagogika eksperymentalna

Binet A. Pojęcie nowoczesne o dzieciach

Kreutz M. Rozwój psychiczny młodzieży

Baley St. Zadania psychologii pedagogicznej (Encyklopedia Wychowania I.)

Szuman St. Metody psychologii pedagogicznej (Enc. Wych. I.)

Kreutz M. Nowe kierunki psychologii (Enc. Wychow. I.)

Kuchta J. Rozwój psychiczny młodzieży a praca szkolna

Sully J. Dusza dziecka

Baley St. Zarys psychologii w związku z rozwojem dziecka

Dryjski A. Zagadnienie seksualizmu dziecka i młodzieży

Bühler Ch. Dzieciństwo i młodość

Zienkowski. Psychologia dziecięstwa
 Baley St. Psychologia wieku dojrzewania
 Croner E. Psychika młodzieży żeńskiej
 Baumgarten Kłamstwo dzieci i młodzieży
 Gutman L. Kłamstwo młodzieży szkolnej
 Bovet P. Instynkt walki
 Dougall Mc. Psychologia grupy
 Kuchta J. Psychologiczne podstawy programów nauczania
 Piaget Mowa i myślenie u dziecka
 " Sąd i rozumowanie u dziecka
 " Jak sobie dziecko świat przedstawia
 Kuchta J. Psychologia dziecka wiejskiego a praca szkolna
 Szelejewski Dziecko wiejskie
 Podkulska H. Środowisko w świetle badań współczesnej pedagogiki
 Podkulska H. Środowisko rodzinne
 " Środowisko wielkomiejskie
 Mysłakowski Z. Rodzina wiejska jako środowisko wychowawcze
 Szelejewski J. Dziecko wielkomiejskie proletariackie
 Kuchta J. Dziecko włóczęga
 " Uczeń zuchwały
 Coster G. Psychoanaliza w zastosowaniu do ludzi normalnych
 Wachholz O zaburzeniach umysłowych u dzieci i młodzieży
 i inne

II. WYCHOWANIE.

A. Lektura podstawowa.

Nawroczyński Współczesne prądy pedagogiczne (Encyklop. Wych. I.)
 albo: Ziemnowicz Problemy wychowania współczesnego
 albo: Mac Cunn J. Kształcenie charakteru

B. Lektura uzupełniająca.

Foerster Szkoła i charakter
 Danysz A. O wychowaniu
 Hessen S. Podstawy pedagogiki
 Russel B. O wychowaniu ze szczególnym uwzględnieniem wczesnego dzieciństwa
 Dewey J. Szkoła i dziecko
 Kerschensteiner Pojęcie szkoły pracy
 " Charakter — jego pojęcie i wychowanie
 Nawroczyński Swoboda i przymus w wychowaniu
 Kieffer F. Autorytet w wychowaniu domowym i szkolnym
 Mirski J. Zagadnienie karności w wychowaniu

Blaustein L. Karność w nowoczesnym wychowaniu
 Nawroczyński Uczeń i klasa
 Syska J. O traktowaniu uczniów szczególnie zdolnych
 Znaniecki Socjologia wychowania
 Kloberówna Z. Nowoczesne traktowanie dziewcząt
 Konstantynowicz Wychowanie estetyczne w szkole
 Pinesowa F. System wychowawczy Montessori
 Lisowski S. Współpraca szkoły z domem
 Szejnbołówna Współpraca domu ze szkołą.
 Malinowska S. Współpraca szkoły z domem
 Rendznerowa Współdziałanie uczniów w obywatelskim wychowaniu młodzieży
 Foerster Wychowanie i samowychowanie
 Ferrier Samorząd uczniowski
 Przanowski, Szczawińska, Wójcik Samorząd w szkole powszechnej
 Taubenszlag R. Młodzież szkolna a samorząd uczniowski
 Sońnicki K. Podstawy wychowania państwowego
 Ziemnowicz M. Rodzina a wychowanie państwowe
 i inne

III. NAUCZANIE

A. Lektura podstawowa.

Nawroczyński B. Zasady nauczania albo: Sońnicki K. Dydaktyka ogólna (Encyklop. Wychowania II).

B. Lektura uzupełniająca.

Linke K. Nauczanie łączne
 Krahełska J. Dydaktyka nauki łącznej (Encykl. Wychow. II.)
 Dobrowolski S. System klasowy i system pracowniany
 Jakóbiec J. Poostawowe wskazania dydaktyczne
 Hall Quest Uczenie się pod kierunkiem
 Mysłakowski Z. Nauczanie żywe a podręcznik szkolny
 Ziemnowicz M. Nauczanie i wychowanie w Stanach Zjedn. A. P.
 Rowid H. Szkoła twórcza
 Wiącek St., Cieplewski J. Czytanie w szkole powszechnej
 i inne.

WŁ. JAKUBOWSKI

Zajęcia ciche na lekcjach historii w szkole powszechnej.

Zajęcia ciche na lekcjach historii w szkołach niżej zorganizowanych występują jako konieczność, na wszystkich zaś stopniach organizacyjnych szkoły powszechnej mogą i powinny być stosowane jako jedna z form samodzielnej pracy ucznia. Ażeby zadanie swe spełniły muszą być celowe i głęboko przemyślane przez nauczyciela. Nie można ich traktować jako zło konieczne, nie mogą się zjawiać jako *deus ex machina* w toku lekcyjnym, lecz muszą być prowadzone planowo i systematycznie.

Jako najczęstsze zajęcie ciche pokutuje przepisywanie tekstu z książki przeważnie na lekcjach jęz. polskiego, lecz i historia nie jest wolna od tego balastu. Jest to praca czysto mechaniczna, nierozwijająca umysłu dziecka. Uczeń śpieszy się, ażeby żadaną ilość wierszy jak najprędzej przepisać, nie zwracając wcale albo bardzo mało uwagi na treść. Na lekcjach historii tej formy pracy należy unikać. Dzieci mogą przepisywać dosłownie treść przytoczonych w podręczniku dokumentów np.: tekst przysięgi Kościuszki, list Żółkiewskiego do żony, list Sobieskiego z pod Wiednia do Marysieńki, piosenki żołnierskie i t. p. Trzeba się jednak z góry zastrzec przed kuciem ich na pamięć. Muszą one zachować charakter pomocy naukowych i odegrać podobną rolę do ilustracji historycznych. Niektóre dłuższe dokumenty, jak tekst np. konstytucji 3-go Maja można kazać przepisać według omówienia podanego przez autora podręcznika.

Nie można żądać od dzieci, zwłaszcza w szkole niżej zorganizowanej, wypracowań historycznych zwłaszcza syntetycznych, omawiających przebieg pewnych wydarzeń bądź stosunków w ciągu wieków. Można jednak kazać opisać jakieś konkretne wydarzenie np. śmierć Żółkiewskiego pod Cecorą. Musi to być rzecz krótka, sentencjonalna, silnie uprzednio przez nauczyciela zaakcentowana.

Dużą rolę w nauczaniu historii odgrywają słowniki historyczne: 1) słownik nazwisk, 2) miejscowości i 3) rzeczy. Powinny być prowadzone alfabetycznie. Obok każdego wypisanego wyrazu zaznacza się stronę podręcznika. Słowniki będą wielkim ułatwieniem przy utrwalaniu i powtarzaniu materiału. Słowniki nazwisk i miejscowości nie wymagają żadnych wyjaśnień. W słownikach rzeczy wypisywać będziemy nazwy rzeczy niespotykanych dzisiaj bądź dzieciom nieznanymi. Do takich np. należą: ryngraf, elekcja, twierdza, veto i t. p.

Początkowo słowniki muszą być układane wspólnie z nauczycielem, ażeby przyzwyczaić

dzieci do tego rodzaju pracy. Zaznaczam przytem, że przed samodzielnym opracowaniem materiału z podręcznika przez dzieci musi nauczyciel wyjaśnić nieznanne pojęcia, znajdujące się w tekście ustępu. Podręcznik przy zajęciach cichych powinno się wykorzystać wszechstronnie. Wielką rolę odgrywają podane w nim obrazy i ryciny. Można polecić uczniowi przypatrzeć się danej ilustracji, ażeby mógł później opowiedzieć co ona przedstawia*). W tym miejscu zwrócę uwagę jak wielką rolę odgrywa obserwacja i jak trudno jej nauczyć. Przy opisie ważniejszych bitew podawane są mapki lub plany. Dzieci mogą je przerysować, zaznaczyć dane miejscowości i ewentualnie poczynić na niej krótkie uwagi. Na gotowych planach lub mapkach konturowych można wyznaczyć trasy: np. trasę marszu spiskowców na Belweder, ważniejsze budynki i ulice, wymienione w opisie powstania Kilińskiego, trasę marszu Bolesława Chrobrego i t. p. Powyżej wymienione zagadnienia bardzo łatwo skorelować z arytmetyką. Podają przykład: Bolesław Chrobry wyszedł z nad Bugu dnia 22 lipca po zwycięstwie pod Wołyniem, a 14 sierpnia witał go w monastyrze św. Zofii w Kijowie metropolita Leonijusz**)

Obliczyć czas marszu i długość trasy. Ile km. robił dziennie? Porównać szybkość posuwania się Bolesława Chrobrego z szybkością marszu dzisiejszego wojska, biorąc w przybliżeniu, że armia króla wraz ze wszystkimi służbami wynosiła około jednej dzisiejszej dywizji. Uwzględnić trzeba brak dróg.

Zahaczyliśmy o tak propagowaną dzisiaj aktualizację. Nie może być ona sparodiowana przez sztuczne naciągania faktów bądź przez porównywanie rzeczy istotnych z błahymi. Przy omawianiu organizacji wojska w dawnej Polsce można kazać wypisać nazwiska osób w danej wsi służących w wojsku i zaznaczyć ich formację.

Porównać uzbrojenie dawnego rycerza, a dzisiejszego żołnierza. Porównać obecny pobór rekruta z piechotą wybraniecką. Podatki w dawnej Polsce a obecnie, 2 gr. z łanu***) — czy to duży podatek czy mały? Kto w naszej wsi płaci podatek przemysłowy?

*) Dużo cennego materiału dla nauczyciela zawiera broszura Polichta H. „Interpretowanie obrazów w nauce szkolnej”. — Kraków 1936 r.

***) Zobacz Zakrzewski — Bolesław Chrobry — Wielki.

***) 2 gr. = wartości uturczonego wieprza.

Przy utrwalaniu materiału można z powodzeniem stosować loteryjkę historyczną. Na małych karteczkach wypisujemy nazwiska panujących, ważniejsze wydarzenia i daty. Mieszamy je, a następnie każemy dziecku ułożyć tak, ażeby danemu panującemu odpowiadała data i zdarzenie historyczne. Trudności może nastęrczyć przygotowanie odpowiedniej ilości karteczek, lecz można zastąpić je przez chaotyczne wypisywanie wyrazów na tablicy i polecenie uporządkowania ich w zeszyt. Loteryjka historyczna może występować w różnych odmianach.

Dużą usługę oddać mogą teksty historyczne, ułożone przez nauczyciela, bądź też obmyślane przez innych. W końcu wspomnieć trzeba o pytaniach. Nie mogą one być sugestywne,

lecz muszą wysuwać jakiś problem, nad którym dziecko musiałoby się dłużej zastanowić.

W powyższym szkicu przedstawiłem tylko garść sposobów zorganizowania zajęć cichych. Pomysłowy nauczyciel znajduje dziesiątki innych. Nie chodziło mi ani o wyczerpanie całości zagadnienia, ani o jego naukowe uzasadnienie, lecz o podanie kilku praktycznych wskazówek.

W zakończeniu należy stwierdzić, że należyte prowadzenie nauki historii w szkole powszechnej wymaga od nauczyciela dużego przygotowania naukowego. Ogromne trudności napotykamy zwłaszcza w dziedzinie zagadnień kulturalnych, gdyż dotychczasowe podręczniki były preparowane pod kątem widzenia dziejów politycznych. Kwestię tę poruszę innym razem.

Nabytki Państwowej Centralnej Biblioteki Pedagogicznej w Równem.

Nabytki w dziale pedagogiki.

- Bedyński A. Licea zawodowe. Lw., 1938. s. 44.
 Czekańska M. Wykresy i diagramy w nauczaniu geografji. Lw., 1936 r. s. 48.
 Dryjski A. Sugestje i wychowanie. Kraków, 1926. s. 32.
 Hetzer H. Błędy wychowawcze. Lw., 1938. s. 96.
 Kłyszajko W. Krótkie wskazówki nauczania gry w koszykówkę. W-wa, 1937. s. 12.
 Konczykowski St. O zawodzie elektryka. W-wa, 1936. s. 32.
 Kreiner J. Zastęp starszych chłopców. W-wa, 1937. s. 108.
 Librachowa M.—Selmowiczówna H. Pogadanki z dziećmi. Pierwszy rok nauczania. Wyd. 3. W-wa, 1935. s. 132.
 Nowak Z. — Lubowiecki J. Krótki zarys prowadzenia treningu gry w piłkę ręczną (szczypiornika). W-wa, 1937. s. 21.
 Piłka. Piłka siatkowa. Oficjalne przepisy i komentarze. Zmiany, uzupełnienia. W-wa, 1935/7. s. 31, 10.
 Puciata P. M. Wędrownicy. Wilno, 1937. s. 120.
 Romer E. Rola mapy w nauce o Polsce współczesnej. Lw., 1936. s. 46.
 Zajda K. — Kien H. Zagadnienie obronności państwa w nauczaniu i wychowaniu w szkole powszechnej. Poznań, b.r. s. 64.

Nabytki w innych działach.

- Arnold St. Wieś polska przed kolonizacją na prawie niemieckiem. W-wa, 1923. s. 29.
 Baehr W. Dziedziczność i płeć w świetle cytologii i genetyki. Pozn., 1921. s. 57.

- Batowski H. Państwa bałkańskie. 1800—1923. Kr. 1938 s. 327, map 2.
 Bąkowski K. Dawne cechy krakowskie. Kr., 1903. s. 130.
 Bieliński J. Szubrawcy w Wilnie. (1817 — 1822). Wilno, 1910. s. 244.
 Brohmer P. Die deutschen Lebensgemeinschaften. Ein Lehrer-Handbuch für den Biologieunterricht. Heft I—V. Berlin, 1936.
 Bronikowski W. Drogi postępu chłopca polskiego. W-wa, 1934. s. 384.
 Brunot F. La pensée et la langue. 3. éd. Paris, 1936. s. XXXVI, 982.
 Burdecki F. Walka o atom. Lw., 1938. s. 112.
 Chrzanowski B. Tadeusz Kościuszko a „powszechna edukacja”. Poznań, 1933. s. 41.
 Czarnocki S. Potrzeby wsi a samorząd. Krzemieniec, 1938. s. 33.
 Dobaczewska W. Wileńszczyzna i Nowogródzyczna w latach 1920—1937. Wilno, 1938. s. 38.
 Dobaczewska W. Wilno i Wileńszczyzna w latach 1863—1914. Wilno 1938. s. 48.
 Duda-Dziewierz K. Wieś małopolska a emigracja amerykańska. W-wa, 1938. s. 152.
 Ehrlich P. E. Domy towarowe. Lw., 1938. s. 138.
 Ehrlich P. E. Gdzie zakładać sklepy? Lw., 1938. s. 99.
 Encyklopedia. Encyklopedia XX wieku Trzaski, Everta i Michalskiego. Ilustr. 1017. W-wa, 1938. s. 2120.
 Feldman J. Bismarck a Polska. Katowice, 1938. s. 451.
 Galiński A. Antologia 120 poetów. Wiersze na obchody i uroczystości. Łódź, b.r. s. 355.
 Garbaczowska J. Kultura umysłowa Polski w dobie Napoleńskiej (W kraju i za granicą) Lw. b.r. s. 56.
 Górski A. Niepokój naszego czasu. W-wa, 1938. s. 317

- Górzyński S. Obraz gospodarki rolnej w Polsce w XV i XVI wieku. W-wa, 1936. s. 26.
- Grynwasser H. Sprawa włościańska w Królestwie Polskim w latach 1861—1862. W-wa, 1938. s. 197.
- Guenther K. Zagadnienie życia w świetle darwinizmu. W-wa, 1906. s. XIX, 425.
- Jankowski W. Puławy. Lw. 1903. s. 77.
- Katelbach T. Za litewskim murem. W-wa, 1938. s. 379.
- Kleiner J. W kręgu Mickiewicza i Goethego. W-wa, 1938. s. 290.
- Koehler W. Owady. Lw. b. r. s. 72.
- Kot St. Urok wsi i życia ziemiańskiego w poezji staropolskiej. W-wa, 1937. s. 149.
- Kot St. U źródeł polskiej myśli krytycznej XVI wieku. Kr. 1921. s. 37.
- Koźmiński K. Kamienie na szaniec. Lw, 1937. s. 197.
- Kridl M. Krytyka i krytycy. W-wa, 1923. s. 239.
- Krygowski B. Lwa na trzęsawiska poleskie. Lw, 1936. s. 40.
- Krzyżanowski J. Romans polski wieku XVI. Lublin 1934. s. 284.
- Lenczewicz St. Polska. Z 422 ilustr., 7 mapami i 5 tabl. W-wa, 1938. s. 446.
- Lepecki M. B. Madagaskar. W-wa, 1938. s. 311.
- Lepecki M. B. Maurycy August hr. Beniowski zdobywca Madagaskaru. Lw, 1938. s. 212.
- Loliée F. La maison de Molière et des grands classiques. Paris, 1908. s. 157.
- Loth J.—Gorzuchowski S. Europa. (Wielka Brytania, Norwegia, Szwecja, Finlandia, Litwa, Łotwa, Estonia). Z 284 ilustr. i mapami. W-wa, 1938. s. 108, 129, 52.
- Mayr R. Historia handlu na tle stosunków społecznych i gospodarczych. Kr. 1924/30. s. 117, 69, 174.
- Mikulski J. Z zagadnień ekologii zwierząt. Lw, b. r. s. 59.
- Neveux O. Notions de versification française et conseils pour la lecture des vers français. Pozn. 1929. s. 207.
- Nusbaum J. Szkice i odczyty z dziedziny biologii. Lw, 1900. s. 207.
- Ormicki W. Bibliografia geograficzna za rok 1935. Kr. 1936. s. 81.
- Ostrowski J. Widły Wisły i Sanu. W-wa, 1938. s. 235.
- Pagaczewski J. Poznaj gwiazdy nad Polską. Pozn., s. 85.
- Patkowski A. Sandomierskie. Góry Świętokrzyskie. Poznań, 1938. s. 240.
- Pawłow J. P. Wykłady o czynności mózgu. W-wa, 1938. s. 360.
- Peterek St. Wstęp do krótkofalarstwa. W-wa, 1938. s. 59.
- Pigoń St. Zręby nowej Polski w publicystyce Wielkiej Emigracji. W-wa, 1938. s. 69.
- Pomijański K. Zielaństwo współczesne. W-wa, 1937. s. 36.
- Rakowski J. Rola Centralnego Okręgu Przemysłowego. W-wa, 1938. s. 22.
- Referowski W. Okno wystawowe. 189 rycin. Lw, 1938. s. 188.
- Rutkowski J. Badania nad podziałem dochodów w Polsce w czasach nowożytnych. T. I. Kr. 1938. s. XVI, 328.
- Seifert T. Zasady techniki badania bilansu wraz z przeglądem ustawodawstwa księgowego. Lw, 1938. s. 175.
- Skowron St. Hormony. Lw., 1938. s. 48.
- Smreczyński St. Z zagadnień mechaniki rozwoju. Lw, 1938. s. 60.
- Sobieski W. Król a car. Lw., 1912. s. 245.
- Sperczyński W. Gopło. Lw., 1937. s. 48.
- Starmachowa B. Grzyby pasożytne. Lw., b. r. s. 47.
- Sychowska T. Z. Nadmorskie pędziwiatry w porcie gdyńskim. Lw., 1936. s. 40.
- Szweykowski Z. Dramat Dygasińskiego. W-wa, 1938. s. 231.
- Tatarkiewicz W. Rządy artystyczne Stanisława Augusta. W-wa, 1919. s. 107.
- Tatoń A. — Jabłowski K. Sprzedaż sklepowa. Lw., 1937. s. 230.
- Tymieniecki K. Kolonizacja a germanizacja Śląska w wiekach średnich. Katowice, 1937. s. 41.
- Tymieniecki K. Procesy twórcze formowania się społeczeństwa polskiego w wiekach średnich. W-wa, 1921. s. 359.
- Vigny A. de. Laurette ou le cachet rouge. Lwów, 1938. s. 44.
- Wąsowicz J. — Zierhoffer A. Świat w cyfrach. 1938. Lw., 1938. s. 72.
- Windakiewicz S. Poezja ziemiańska. Kr., 1938. s. 261.
- Witowski J. Podstawy zarządzania przedsiębiorstwem. Wyd. 2. Poznań, 1938. s. 299.
- Wojciechowski St. Ruch spółdzielczy. W-wa, 1930. s. 477.
- Wóycicki K. Rytm w liczbach. Z 28 tabl. Wilno, 1938. s. 79.
- Wrzos K. Francja dzisiejsza. W-wa, 1938. s. 211.
- Zieliński T. Cesarstwo Rzymskie. W-wa, 1938. s. 538.
- Zweig E. Liberalizm polskiej myśli ekonomicznej. Kr. 1937. s. 34.

Prenumerata roczna zł. 6, półroczna zł. 3. Nr pojedynczy 60 gr. Konto P. K. O. Nr. 30.365.

Adres Redakcji i Administracji: RÓWNE WOŁYŃSKIE, KURATORIUM.

Drukarnia Samorządowa w Równem, ul. 13 Dywizji 3, tel. 164.